

Кольорознавство — аналіз процесу сприйняття і розрізнення кольору на основі систематизованих знань з фізики, фізіології й психології.

Кольорознавство складається з:

- фізичної теорії кольору;
- теорії колірної зору;
- теорії вимірювання та кількісного вираження кольору.

Суб'єктивний аспект сприйняття кольору можна розглядати також, як кваліа.

Також: кольорознавство — дисципліна, що викладається у художніх та художньо-промислових навчальних закладах. В українській мові виокремлюють лексико-семантичну групу кольоративів.

Ахроматичні та хроматичні кольори

Всі кольори поділяються на дві групи:

- ахроматичні;
- хроматичні.

До ахроматичних відноситься білий, чорний і всі відтінки сірого кольору. До хроматичних відносяться всі спектральні кольори: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий, пурпуровий зі всіма відтінками й переходами.

Хроматичних кольорів велика кількість, проте людське око здатне відрізнити один від одного лиш обмежену кількість, приблизно 300.

Ахроматичні кольори відрізняються один від одного тільки світлотою. Тіла, які мають ахроматичний колір характеризуються незбирним поглинанням, тобто їх коефіцієнт відображення однаковий для всіх довжин хвиль.

Хроматичні – це кольори спектру і всі допоміжні кольори, які утворює спектр.

Ахроматичні – це всі відтінки сірого кольору в діапазоні чорний – білий.

Тіла, які мають хроматичний колір, характеризуються збірним поглинанням і відповідно, їх коефіцієнт відображення різний для різних довжин хвиль.

Хроматичний колір має три властивості:

- колірним тоном;
- світлотою;
- насиченістю.

Колірний тон — це така ознака хроматичного кольору, за якою один колір або відтінок відрізняється від іншого та йому можна дати назву "жовтий", "синій", "червоний". Колірних тонів існує 7, це кольори спектру з визначеною довжиною світлової хвилі, а кольорових відтінків значно більше, чим назв для них. Наприклад, працюючи з 30-40 зеленими відтінками, ми зможемо визначити словесно тільки деякі (світло-зелений, жовто-зелений, темно-зелений, салатний, бірюзовий, сіро-зелений, теплий зелений). Художники

використовують замісто словосполучення "колірний тон" слова "колір" або "колірний відтінок".

Термін "колірний тон" більш вузький до поняття "колір". Колір характеризує не тільки хроматизм ізольованої плями фарби, але й усій картини цілком. Ми оцінюємо це у вираженнях типа: "гарно за кольором, красиво за кольором, не відчуває кольору, підкорює колір принципам світлотіні". Відсутність фарб яскравих спектральних кольорів пояснюється не недостатчею технічних засобів і наукових знань, а самою природою матеріальних фарб, які не можуть випромінюватися та бути прирівняні до спектральних. Зміна колірному тону при механічному змішуванні дає нові колірні відтінки.

Світлість кольору (або яскравість), як хроматичного, так і ахроматичного — це ступінь різниці визначеного кольору від чорного або білого. Синоніми — тон, світлосила, тональність. Світлість кожної колірної плями залежить від 2-х компонентів — від світлості чорного, яке є у даному кольорі, та від власної світлості колірних променів. Є одна цікава особливість: чистий спектральний синій темніше червоного, чистий спектральний червоний темніше жовтого. У практиці можна використовувати й власну світлість, і суміші з білим або чорним. Будь-якому кольору завжди відповідає ахроматичний колір, рівний йому за світлістю.

Терміни "світлість" та "колірний тон" тісно пов'язані за своїм змістом з поняттями "тон" та "колір". В мистецтвознавчій практиці розповсюджено розподілення художників на тоновиків та колористів, на рисувальників та живописців, це також пов'язано з проблемою зв'язку світлості та колірному тону і має на увазі художників, в картинах яких перевершує ахроматичний або хроматичний початок. У природі колірний тон та світлість (тональність) завжди виявляються разом, нероздільно, їх розподілення — умовність образотворчого мистецтва.

За будь-якого ступеня освітлення в будь-якому мотиві будуть проявлятися 3 компоненти: світлий, середній та темний. Дотримання цього закону — гарантія правильного зображення природи та гарного сприйняття її глядачами. Не можна "добирати" колір предмету, якщо не визначені загальні тонові або світлотні відношення, котрі тримають усю картину. Це наочно виявляється при репродуціюванні картин. Перевершують чорно-білі репродукції.

Основними треба вважати 3 варіанти організації зображення:

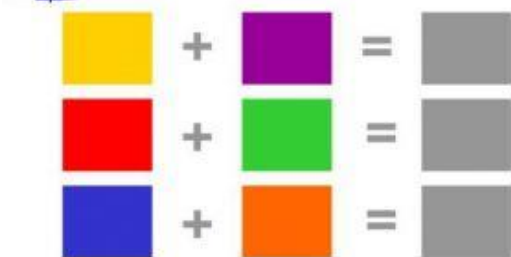
- світлий предмет на темному фоні;
- темний предмет на світлому фоні;
- темний предмет на світлому фоні;

Насиченість — ступінь кольоровості плями фарби порівняно рівною їй за світлістю ахроматичною плямою. Наприклад, колір апельсину та колір піску

мають один колірний тон (оранжевий), однаково світлі та все ж мають велику різницю. Апельсин більш оранжевий, ніж пісок. Таки ж відношення зеленого яблука та зеленої трави. Умовно насичування кольору можна уявити як поступове перетворювання чорно-білої фотографії на кольорову. Насиченість — поняття особливо важливе для живописця. У починаючих предмети якимось невизначено трактуються по ступеню кольоровості. Дуже помітно це у живопису тіла людини, яке стає то білильним, то грязно-сірим, то неправдоподібно яскравим.

У пейзажу від вірної передачі насиченості неба, води, землі, світла та тіней в основному залежить правдивість передачі стану природи. В багатьох посібниках з кольорознавства термін "насиченість" змінюється словом "чистота", "ясність" і ці терміни розглядаються як синоніми. При популярному викладанні питань кольорознавства таке споріднення для простоти допускається, але воно стає неприємним при більш глибокому та професійному розгляді проблем теорії кольору. Під "чистотою" кольору у кольорознавстві мають на увазі відсутність сумішок інших кольорів. Не всі спектральні кольори у цьому значенні є чистими, будучи при цьому насиченими. Чистих тільки 3 кольори, 3 фарби: червоний, жовтий та синій, це первинні, основні кольори. Фіолетовий, оранжевий, зелений не можуть бути чистими. Їх називають доповняльними (додатковими) або похідними (складеними). Інтенсивність кольору є силою враження, що впливає на наше око. Інтенсивність чорного кольору становить 0, інтенсивність синього мала, а найбільшу інтенсивність мають жовті та червоні кольори.

Змішування контрастних кольорів на палітрі дає сірий колір.

Якщо ж злити три основні кольори спектру, то отримаємо білий колір.

